

УДК 159.923.2

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2023.18.10>

ВІЙНА ТА ЕМОЦІЙНІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК: АСПЕКТ СТАТІ

Ірина Пелех

*Український Католицький Університет,
вул. Іларіона Свенціцького, 17, м. Львів, Україна, 79011
e-mail: i.v.pelekh@gmail.com*

Сучасні дослідження все більше тримають вагітність в полі зору. Дослідження зі сфери медицини та психології цікавляться вагітністю з різних аспектів, проте вони доповнюють один одного. Ці дослідження зосереджені на взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів та їхньому впливі на вагітну жінку та її немовля. Все більше досліджень показує, що пренатальний стрес може мати значний вплив на вагітність, здоров'я матері та розвиток людини протягом усього життя. Ці наслідки можуть виникати безпосередньо через вплив фізіологічних змін, пов'язаних із пренатальним стресом, на плід, що розвивається, або опосередковано через вплив пренатального стресу на здоров'я матері та результат вагітності, що, у свою чергу, впливає на здоров'я та розвиток дитини. Війна та збройні конфлікти є потужними стресорами для вагітних жінок.

Пренатальний стрес спричинений війною має негативний вплив не тільки на немовля, але і формує ряд емоційних переживань у жінок, які потім довго матимуть наслідки як для жінки, так і для її майбутньої дитини. Усі люди народжуються та мають певний рівень особистої тривоги, вагітність запускає інтенсивність цієї тривоги та змушує вагітних жінок стикатися та переживати найрізноманітніші страхи. Загрози ззовні, такі як ракетні обстріли, безпосередні бойові дії, страх за рідних змушують жінок стикатися з дуже великим об'ємом тривоги.

Відомо, що психосоціальні, культурні та екологічні стресори, які виникають під час вагітності, можуть бути шкідливими для вагітності та здоров'я матері та плоду, а останні дослідження показують, що пренатальний стрес може мати наслідки, які охоплюють покоління. Пренатальний стрес може варіюватися від сильного, наприклад, травма (війна, стихійне лихо) до помірної (життєві зміни) до легкого (щоденні життєві ситуації), і хоча деякі ранні дослідження показали мінімальний вплив стресу на вагітність, більшість досліджень показують, що легкий, помірний і сильний стрес може негативно вплинути на перебіг вагітності та поведінковий та пренатальний розвиток.

У статті розглядатимуться переживання тривоги вагітними жінками та джерело її виникнення. Включеність вагітних жінок у ситуацію, яка відбувається довкола в суспільстві, має сильний вплив на процес вагітності та емоції, які при цьому виникають. Також важливий аспект – це стать дитини, яку очікує вагітна жінка та які переживання її в цьому супроводжують.

Ключові слова: вагітність, емоції, тривога, депресія, тривожність, стать дитини, нервово психічна напруга, нервово психічна стійкість.

Розглянемо поняття тривожності – це схильність переживати емоційне хвилювання, тривогу, що виникають у ситуаціях невизначеної загрози якійсь очікуваній події і виявляється у прогнозуванні несприятливого її завершення. Страх та тривога є цілком адекватними реакціями на загрозову ситуацію чи небезпеку, проте, коли мова йде про страх, то небезпека справжня, об'єктивна, та очікувана. У випадку тривоги ця небезпека прихована і суб'єктивна.

В дослідженні взяло участь 158 вагітних жінок у другому та третьому триместрах вагітності.

Аналізуючи результати дослідження, бачимо, що за шкалою тривожності Тейлора середні показники по вибірці сягають 22 бали, що дорівнює середньому рівню тривожності.

Рис. 1. Середні показники за шкалами методики вимірювання тривожності Тейлора

Серед факторів стресу, які впливають на вагітних жінок, є низькі матеріальні ресурси, несприятливі умови праці, важкі сімейні та домашні ситуації, напруга в стосунках з партнером чи сім'єю, ускладнення вагітності, зовнішні стресові чинники (війна, стихійні лиха, психотравмуючі ситуації). Тривога у вагітних може проявлятися, наприклад, постійним неконтрольованим почуттям тривоги весь час або більшу частину часу, неспокійністю, перезбудженням, відчуттям сильного занепокоєння, інтенсивними переживаннями за дитину, дратівливістю, напругою, порушеннями сну та складністю фокусувати увагу, а також сильним страхом, у важких випадках панічними атаками.

Аналізуючи результати по групах, де одна група це жінки які очікують хлопчиків: група 1, а друга група, жінки котрі очікують на дівчинку: група 2, маємо наступні результати (рис. 2).

Бачимо, що рівень тривоги у жінок, котрі очікують на хлопчиків, є вищим ніж у жінок, котрі очікують на дівчаток.

Виношування хлопчика під час війни несвідомо апелює до тривоги за його життя у майбутньому. Невідомість змушує боятись не тільки потенційну загрозу життю від воєнних дій у теперішньому але і у проєкції за майбутнє і страх того, що син піде на війну. Тому несвідомо жінки тривожаться за ще ненароджених хлопчиків. Також події які відбуваються у теперішньому, зокрема смерті військових, підсилюють та запускають ці реакції.

Опираючись на дослідження втрати плоду чоловічої статі в США після терористичної атаки 11 вересня. Результати підтверджують гіпотезу про те, що співвідношення між статями внутрішньоутробної смерті (тобто шанси внутрішньоутробної смерті чоловічої статі) зросло вище очікуваного значення у вересні 2001 р. Додатковий аналіз вторинного співвідношення статей опосередковано підтверджує, що терористичні атаки могли більше загрожувати виношування чоловічого плоду, ніж жіночого [5].

Рис. 2. Середні показники за шкалами методики вимірювання тривожності Тейлора жінок що очікують хлопчиків та дівчаток

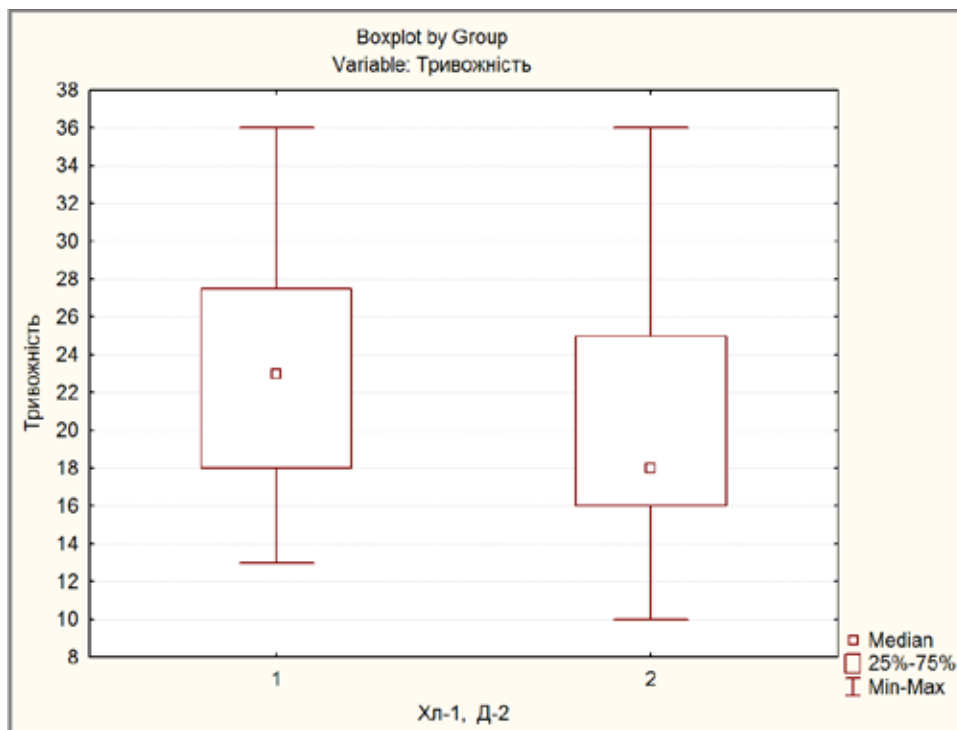

Рис. 3. Порівняльний аналіз за критерієм Манна Уїтні показники психоемоційних станів у вагітних хлопчиками та дівчатками (тривожність)

Одне дослідження, проведене в Каліфорнії, показує, що втрата плоду чоловічої статі може статися після стресових подій. Автори повідомляють, що економічний спад передує підвищеному ризику внутрішньоутробної смерті чоловічої статі [9]. Також стресові фактори навколишнього середовища можуть зменшити ймовірність зачаття чоловіка, зменшивши рухливість сперматозоїдів або частоту статевих актів [10, 11].

Фрейд (1933) припускав, що жінки вступають у материнство з мотивацією компенсації анатомічної та психологічної неповноцінності. Ця мотивація виражається в бажанні народити сина. Тривожність в такому випадку є також вищою, оскільки, несвідомо, це бажана стать [4].

Ще одним критерієм який підтверджує те що вагітність хлопчиками під час війни є тривожнішою, це показник нервово психічної стійкості.

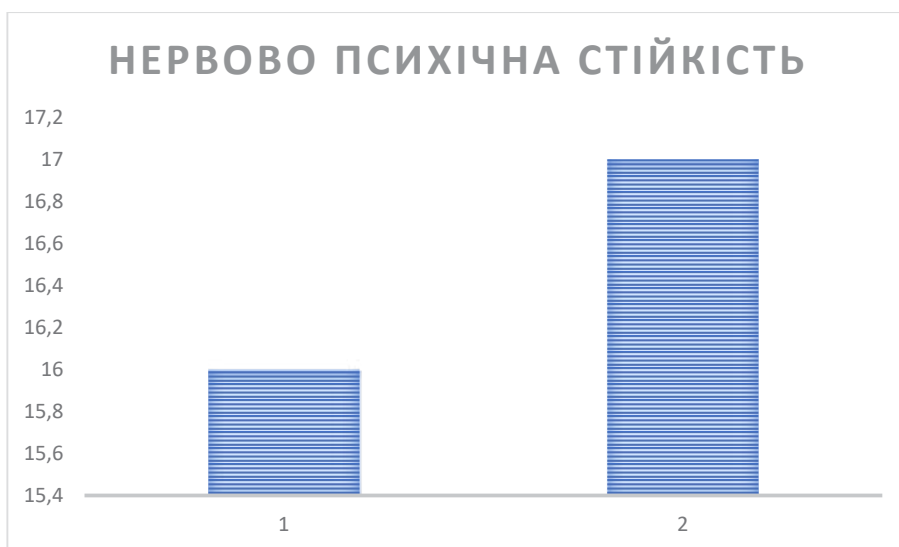

Рис. 4. Показник нервово психічної стійкості

Жінки, які виношують дівчаток, мають вищі показники нервово психічної стійкості і є більш витривалі під дією стресових чинників. Та краще справляються з емоційними переживаннями.

Також бачимо як те, що відбувається у суспільстві, інформація і події які є у новинах та в реальному житті впливають на переживання вагітних жінок.

Мама хлопчиків більше та частіше дивляться новини, що є стресовим чинником. Таким чином вони посилюють свої переживання та підвищують рівень тривожності.

Отже, підсумовуючи, бачимо що війна є потужним стресовим чинником для вагітних жінок, яка підсилює та провокує багато переживань та тривожності і змушує відчувати постійну напругу та стрес. Ці речі згубно впливають на вагітність та в подальшому на процес пологів і розвиток дитини. Загалом, останні дані досліджень надзвичайно збігаються, вказуючи на те, що тривога щодо вагітності напряму прогнозує терміни пологів. Порушує взаємозв'язок матері та дитини, і може погіршувати розвиток новонародженого.

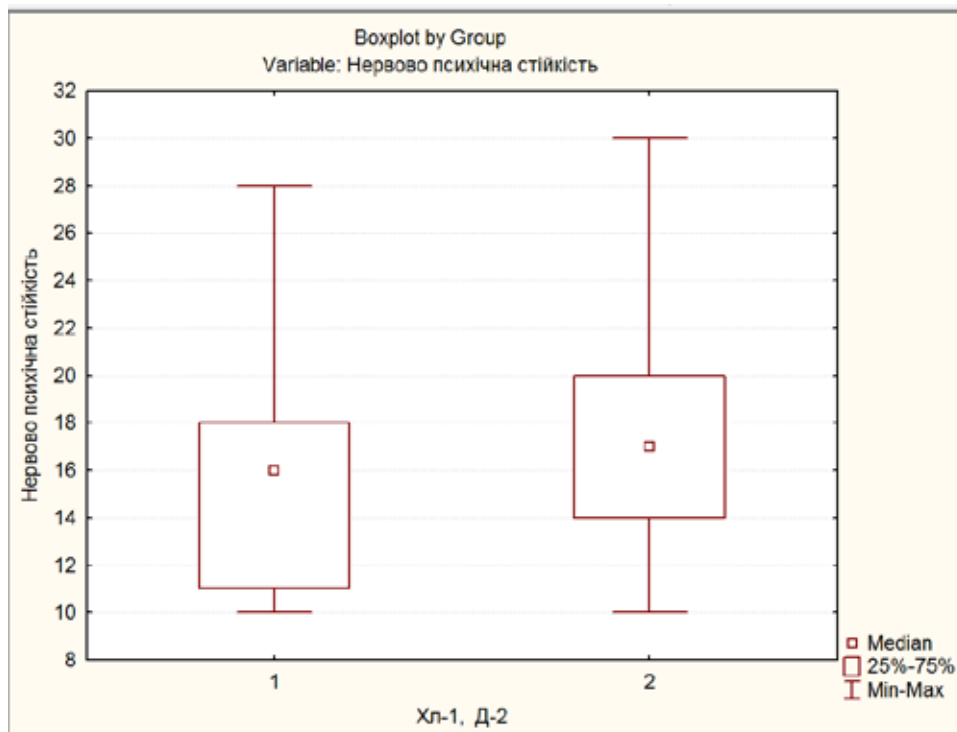

Рис. 5. Порівняльний аналіз за критерієм Манна Уїтні показники психоемоційних станів у вагітних хлопчиками та дівчатками (стійкість нервово психічної напруги)

		Scheffe Test; Variable: Хл-1, Д-2 (Spreadsheet1111) Marked differences are significant at $p < ,05000$		
Група впливу новин		{1}	{2}	{3}
1	{1}	M=1,1667		
2	{2}		0,002233	0,229824
3	{3}			0,048501
		0,229824	0,048501	

Рис. 6. Суб'єктивний показник включеності в новини жінок які очікують хлопчиків чи дівчато

Список використаної літератури:

1. Крушельницька І. В. Екологічний емоційний фон вагітної жінки як барометр здорового розвитку дитини / І. Крушельницька // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Т. 7. Екологічна психологія. – Вип. 36. – С. 208-216.
2. Пелех І. Католик Г. Емоційні стани вагітної жінки: порівняльний аналіз. «Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки № 13(2022)»

3. Перинатальна психологія А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. – К.: Видавничий дім Медкнига, 2017. – 168 с.
4. Yona Teichman, Dorit Rabinovitz & Yaron Rabinovitz Gender: preferences of pregnant women and emotional reaction to information regarding fetal gender and postpartum: An examination of freud's view about motivation for motherhood, Volume 26, pages 175–195, (1992)
5. Tim A Bruckner, Ralph Catalano and Jennifer Ahern: Male fetal loss in the U.S. following the terrorist attacks of September 11, 2001, BMC Public Health 2010, 10:273
6. Dunkel Schetter C, Tanner L. Anxiety, depression and stress in pregnancy: implications for mothers, children, research, and practice. *Curr Opin Psychiatry* 2012; 25: 141–8
7. Orr ST, James SA, Casper R. Psychosocial stressors and low birthweight: development of a questionnaire. *Dev Behav Pediatr* 1992; 13: 343–7
8. Lobel M, Cannella DL, Graham JE, DeVincent C, Schneider J, Meyer BA. Pregnancy-specific stress, prenatal health behaviors, and birth outcomes. *Health Psychol* 2008; 27: 604–15
9. Catalano R, Bruckner T, Anderson E, Gould JB: Fetal death sex ratios: a test of the economic stress hypothesis. *Int J Epidemiol* 2005, 34:944-948.
10. Martin JF: Length of the follicular phase, time of insemination, coital rate and the sex of offspring. *Hum Reprod* 1997, 12:611-616.
11. James WH: The status of the hypothesis that the human sex ratio at birth is associated with the cycle day of conception. *Hum Reprod* 1999, 14:2177-2178

WAR AND EMOTIONAL EXPERIENCES OF PREGNANT WOMEN: THE ASPECT OF GENDER

Iryna Pelekh

*Ukrainian Catholic University
17, Ilariona Svientsitskoho str., Lviv, Ukraine, 79011
e-mail: i.v.pelekh@gmail.com*

Modern studies increasingly keep pregnancy in the field of vision. Research from the field of medicine and psychology is interested in pregnancy from different aspects, but they complement each other. These studies focus on the interplay of internal and external factors and their impact on the pregnant woman and her infant. A growing body of research shows that prenatal stress can have a significant impact on pregnancy, maternal health, and human development throughout life. These effects may occur directly through the effects of prenatal stress-related physiological changes on the developing fetus, or indirectly through the effects of prenatal stress on maternal health and pregnancy outcome, which in turn affect health and child development. War and armed conflict are powerful stressors for pregnant women.

Prenatal stress caused by war has a negative impact not only on the baby, but also creates a number of emotional experiences in women, which will then have long-term consequences for both the woman and her future child. All people are born with a certain level of personal anxiety, pregnancy triggers the intensity of this anxiety and forces pregnant women to face and experience a wide variety of fears. Threats from the outside, such as missile attacks, direct hostilities, fear for relatives make women face a very large amount of anxiety.

Psychosocial, cultural, and environmental stressors encountered during pregnancy are known to be detrimental to pregnancy and maternal and fetal health, and recent research suggests that prenatal stress may have consequences that span generations. Prenatal stress can range from severe, such as trauma (war, natural disaster) to moderate (life changes) to mild (everyday life situations), and although some early

studies showed minimal effects of stress on pregnancy, most studies show that mild, moderate and severe stress can adversely affect pregnancy and behavioral and prenatal development.

The article will consider the anxiety experienced by pregnant women and the source of its occurrence. The involvement of pregnant women in the situation that occurs around them in society has a strong influence on the pregnancy process and the emotions that arise at the same time. Another important aspect is the gender of the child that the pregnant woman is expecting and what experiences accompany her in this.

Key words: pregnancy, emotions, anxiety, depression, anxiety, sex of the child, neuropsychological tension, neuropsychological stability.